

trenutno v večini primerov ne ustrezajo normativom o materialnem varstvu arhivskega gradiva. Zaostanek za Nemčijo pa je v vseh državah udeleženkah viden v organizaciji arhivske službe.

Na koncu tečaja so nas v arhivski šoli prosili še za mnenje o programu "poletnega tečaja", ki so ga organizirali. Večjih pripomb ni bilo, vendar pa so vodilni delavci v nekaterih arhivih opazili, da v program ni bil vključen arhivski management. Organizatorji "poletnega tečaja" pa so bili tudi zelo zadovoljni z rezultati, saj je večina problemov v vzhodnoevropskih državah podobna problemom v vzhodnem delu Nemčije.

Ob nedavnem obisku na simpoziju Mednarodnega arhivskega sveta, Sekeije za arhivsko šolanje na temo Posledice političnih sprememb v Vzhodni in Srednji Evropi pri arhivskem šolanju v Ljubljani je vodja študijskih programov v Arhivski šoli v Marburgu/Lahn dr. Rainer Polley omenil, da za leto 1995 ponovno pripravljajo podoben tečaj in da so slovenski arhivisti dobrodošli.

Vesna Gotovina

Tečaj paleografije in vede o aktih, Archivschule Marburg 4.-8. 7. 1994

Od 4. do 8. julija sva se z Dragom Trpinom udeležila tečaja paleografije in vede o aktih (Aktenkunde), ki je potekal na Arhivski šoli v Marburgu.

Dr. Moritz je vodil vaje branja gotice iz različnih časovnih obdobij. Pri tem so bili predstavljeni razni tipi gotskih pisav in njihov razvoj od 16. do 20. stoletja.

Druge del tečaja, ki ga je vodil dr. Polley, smo obravnavali vedo o aktih. Predstavljena so bila vsa tri področja vede o aktih: sistematično, genetično in analitično. Vsi ti različni vidiki vede o aktih se medsebojno dopolnjujejo.

V okviru sistematične vede o aktih poteka klasificiranje in določanje tipa spisa, v okviru genetične določanje stopnje nastanka spisa in načina pisarniškega poslovanja, v okviru analitične je pozornost usmerjena na zunanje in notranje značilnosti spisa.

Sistematično presojanje je pozorno predvsem na stilne in slovnične konstrukcije (nagovarjanje, osebni, množinski stil ipd.). To nam pomaga ugotoviti rang in odnos dopisovalcev. Različne vrste uradov, osebe različnega ranga, glede na nad- ali podrejenost ipd. so uporabljale povsem različne stile. Pri sistematični vedi o aktih nam je bila predstavljena tipologija zunanjih zaključenih dopisov, do časa "pisemskih glav". Tipologija je bila izdelana predvsem glede na namen in stil dopisov. V okviru istega stila, namena in ranga so poudarjene razlike glede na vrsto urada in glede na to ali gre za kolegijalni urad ali za centralistično organiziran urad.

Genetični vidik vede o aktih je močno povezan z upravno zgodovino. Obravnava dopis glede na stopnjo med osnutkom koncepta do vročenega dopisa.

Analitični vidik upošteva zunanjo analizo spisa (material, format ipd.) in notranjo analizo spisa (sestavni deli spisa, oblika, okrajšave, opombe ipd.).

Pri vedi o aktih je pomembna določitev namena dopisa. Namen in funkcija dopisa sta namreč tesno povezana. Ker se v spisih odlikava najrazličnejše življenje, je za dobro analizo potrebno razumevanje pojmov ustavne, upravne in gospodarske zgodovine, kot tudi sodstva.

Vsa področja so bila obravnavana teoretično in praktično. Pri praktičnih primerih je bilo težišče na spisih iz osemnajstega in devetnajstega stoletja.

Tretji del seminarja smo obravnavali načine izdajanja virov in probleme, ki se pojavljajo pri izdaji. Najprej so bili predstavljeni različni načini prečrkovanja, nato pa še pravila izdelave formalnih opisov in regestov glede na elemente, ki so bili predstavljeni pri vedi o aktih.

Vsak udeleženec je na koncu tečaja transkribiral in kritično predstavil določen dokument.

Matevž Košir

Zborovanje nemških arhivarjev, Dresden, 4.-6. 10. 1994

Na povabilo Društva nemških arhivarjev naj bi se predsednica društva mag. Milica Trebše Štolfa udeležila zborovanja v Dresdenu; zaradi njene bolezni sem se ga udeležila v imenu ADS sama.

Zborovanje je bilo prvič po združitvi obeh Nemčij in po fuziji arhivskih društev v enotno arhivsko društvo za celotno Nemčijo v nekdanjem vzhodnem delu. Morda zaradi simbolike prav v Dresdenu z več kot 800-letno zgodovinsko tradicijo in glavnem mestu Saške.

Zborovanje je bilo od 4. do 7. oktobra 1994. Zaradi velikega števila udeležencev, na prvi prezenčni listi je bilo prijavljenih že 782, številka pa se je povečala vsaj še za kakih 200 ob koncu prijav, so bila zasedanja sekeij na različnih lokacijah. Večina predavanj in razstave so bile v kongresnih dvoranah muzeja Higiene, sicer sta bili prizorišči dogajanj še Saški državni arhiv in lepa dvorana v novem rotovžu.

Glavna tema 65. zborovanja je bila ZAGOTAVLJANJE OHRANJANJA ARHIVSKEGA GRADIVA V INFORMACIJSKI DOBI KOT JAVNA NALOGA ARHIVOV, na 21. posvetu deželne zgodovine pa JURIST V SLUŽBI POLITIKE (16. DO 18. STOL.)

V okviru zborovanja opravi društvo vedno že kar prvi dan /3. oktobra/ pregled dela, zaseda upravni odbor društva itd. Na lanskem zborovanju v Augsburgu je po dveh mandatih odložil predsednikovanje dr. Hermann Rumschöttel, direktor generalne arhivske direkcije državnih arhivov Bavarske, in v tem letu je

potekalo posvetovanje prvič z novoizvoljenim predsednikom društva dr. Norbertom Rimanom.

Dne 4. oktobra 1994 je bila ves dan v poslopju saške vladne palače, ki ima sedež v Archivstrasse 14, 79. konferenca vseh referentov in direktorjev arhivskih uprav zveze in dežel.

V novem rotovžu pa so se sestali na 11. zvezni konferenci predstavniki komunalnih arhivov.

Na tiskovni konferenci, ki se je udeležilo veliko število novinarjev in televizijskih hiš, je predsednik orisal dela in naloge društva, se zahvalil soorganizatorjem in saški vladi za podporo, ki je omogočila, da je bilo posvetovanje prav v Dresdenu.

V popoldanskem času je bila KONFERENCA UDELEŽENCEV TUJIH ARHIVSKIH GOSTOV.

Taka oblika izmenjave mnenj je že tradicionalna in je vključena v vsakoletno zborovanje društva nemških arhivarjev. Tujih udeležencev je bilo nekaj več kot 30, predvsem veliko je bilo zastopstvo arhivarjev iz Avstrije. Konference so se udeležili le predstavniki društev in drugih evropskih organov iz naslednjih držav: Avstrije, Madžarske, Češke, Slovaške, Hrvaške, Švice, Belgije (iz Strasbourga), Poljske, Estonije, Letonije, Danske, Nizozemske.

Vsak izmed udeležencev je na kratko predstavil arhivske probleme svoje dežele in društvo, delovanje, število članstva, načine financiranja itd.

Predstavniki ICA g. Lennderman je na kratko predstavil konferenco v Budimpešti. V zvezi z izobraževanjem arhivskih delavcev je bila preko ICA izvedena široka akcija mednarodne izmenjave, ki je v programu EU.

V vzhodnih državah je tendenca, da je potrebno razbiti centraliziran način šolanja, tako je npr. na Nizozemskem na vseh glavnih šolah možno pridobiti arhivsko izobrazbo; možnost nadaljevanja šolanja ponujajo vse višje šole.

Estonija je bila tokrat prvič gostja te konference. Ukvarjajo se z razdelitvijo kompetenc med državnimi in mestnimi arhivi, velik problem imajo z restitucijo arhivskega gradiva, reprivatizacija pa je le dodatek k vsem ostalim nalogam.

Predsednik evropske skupnosti g. Hofmann je podal mednarodno poročilo držav članic EU. Zanimiv je podatek, da so povsod prav arhivska društva povezava med zveznimi, državnimi, deželnimi, komunalnimi in specialnimi arhivi. Zato je zahteva EU, da se v arhivski službi teži k federalnemu sistemu. Centralistične tendence arhivskih služb naj ne bi vzdržale evropeizacije. Pomembna je osveščenost in zato bodo informacije iz Bruslja poslale vsem arhivom in ne samo državnim kakor do sedaj.

Nasploh je tendenca držav, da se čimprej povežejo v računalniško medarhivsko mrežo. Na izdajateljskem področju se pripravlja priročnik o restavraciji in konservatorstvu.

Za vse mednarodne udeležence je vlada države Saške v vladni palači zvečer pripravila sprejem.

5. oktobra so po popoldanskem otvoritvenem delu in pozdravih sledili referati:

- Lange: Preobilica informacij in izgube informacij, izziv za arhive

- Wettengel: Zagotavljanje ohranjanja arhivske dediščine v upravi brez papirja
- Lersch: Preobilica informacij v množičnih občilih: vrednotenje in urejanje
- Graßmann: Izgube informacij ter njihova nadomestitev
- Brosius: Izgube arhivskega gradiva med vojno in škoda zaradi poplav v Državnem arhivu Hannover
- Högl: Ohranjanje nadomestnih virov in dokumentacija za raziskovanje NS zgodovine v komunalnih arhivih
- Göhres: Izgube pri cerkvenih arhivih: možnosti zagotavljanja s pomočjo izbranih primerov
- Bradler: Izguba arhiva württemberškega deželnege zbora - možnost zagotovitve nadomestnih virov
- Merchel: Postopanje z moteno dediščino povojnega časa na primeru saškega državnega arhiva v Dresdenu

V sekciji II je bilo področje obravnave mikrofilm. Teme so bile: Varnostno mikrofilmanje, Mikrofilmanje, ki so ga izvedli strokovnjaki genealoškega društva iz Utaha v ZDA ter Arhiviranje sodobnih nosilcev informacij, Arhiviranje slik na optičnih diskih, Varovanje tekstov na optičnih medijih.

Sekcija III se je ukvarjala s tehničnimi vprašanji v arhivih, referati so nosili naslednje naslove: Arhivska zgradba kot pogoj za varovanje dediščine, Naloge državnih arhivov pri projektiranju in financiranju arhivov znotraj mestnih področij v primeru novogradenj, Pogoji za delovanje znotraj upravnega in področja uporabnikov v nekem deželnem cerkvenem arhivu, Izkušnje z naravno klimatizacijo v skladiščih renkovestfalskega gospodarskega arhiva v Kölnu, Ureditev regionalne restavratorske delavnice v zgodovinski utrdbi. Adaptacija in sprememba namembnosti zgodovinske zgradbe za namene komunalnega arhiva.

Z restavratorsko-konservatorskimi vprašanji se je ukvarjala sekcija IV. Referati so bili: Razpad papirja kot grožnja za ohranitev dediščine, Masovne poškodbe na arhivskem gradivu, vrste in obseg, Razkisanje množičnega gradiva in knjig in arhivalij, Konserviranje lesnih papirjev s sodobnimi laminacijskimi postopki, Stroj za pregibanje papirja - temelj v konceptu postopka poškodb na fondih.

V sredo je bil sprejem, ki ga je za vse udeležence v mestnem gradu pripravil "Oberbürgermeister". Tu ima prostor muzej, mestna zbirka in arhivska razstava o tragičnih dogodkih nesodnega leta 1945, ko so v noči od 13./14. februar 1945 zavezniška letala bombardirala mesto ter ga popolnoma razrušila; v mestu pa je bilo okoli 35.000 smrtnih žrtev. Obiskovalec si na poti do stolpa, od koder je prekrasen razgled na mesto ob Elbi, v posameznih etažah ogleda na panojih razstavljene dokumente in fotografije. Na televizijskem aparatu pa poteka film, spremljan s tekstom iz pisem, raznih zapisov, dnevnikov in pričevanj ljudi, ki so doživeli tragedijo. Celotni grad je še zmeraj veliko gradbišče, tako kot drugi deli starega mestnega jedra. Obnavljajo Zwinger, Semperopera je popolnoma obnovljena, največja restavratorska delavnica in izziv za konservatorje kamnite dediščine pa je prav gotovo obnova cerkve Naše ljube gospe. Tudi družabni večer

udeležencev v eni znamenitih starih restavracij v središčni mesta je popolnoma uspel.

V četrtek, 6. oktobra, se je delo nadaljevalo po sekcijah, podana pa so bila poročila predsedujočih. Za vse udeležence so pripravili ogled Mestnega arhiva v Marienallee 3. Ta arhiv je novejša zgradba, nainensko zgrajena za potrebe arhiva. V bogato ilustriranem vodniku, izdanem februarja 1994, najdemo vse potrebne informacije, ki zadovoljijo še tako zahtevnega uporabnika. V uvodu je opisan zgodovinski razvoj arhivske službe glavnega saškega mesta. Razdelitev fondov pred 2. sv. vojno:

I. Listine (sveta, celov, privata, depoziti)

II. Arhiv spisov

a. Zgodovinski arhiv - starejši arhiv sveta, vključno z meščanskimi knjigami, mestni sodni akti, celovski arhivi, meščanski in obrtni arhivi, arhivi predmestij in šolski arhivi

b. Novi upravni arhiv od leta 1853 dalje

III. Računski arhiv, razdeljen v 10 stvarnih skupin

IV. Makulatura

Obdobje po letu 1945 je težak čas reševanja arhivov po bombnem napadu, njihovo kompletiranje, hramba, razne lokacije, preseljevanja itd. Po ustanovitvi DDR so arhiv uredili po sovjetskem vzoru. V oktobrskih dneh leta 1989 doživi DDR politično in gospodarsko spremembo, kar prinese spremembo tudi za arhiv. Leta 1991 imajo zaposlenih 15 strokovnih delavcev. Gradivo arhiva obsega 4.125,4 tm spisov, 832 listin mestnega sveta, 3.373 celovskih listin, 3.100 kart, načrtov, risb, 22 atlantov, 900 razglednic, 26.500 knjižnih enot ter 1280 rol filmov.

Po večerji in praktično zadnjem delovnem dnevu zasedanja je bila organizirana še vožnja s parnikom po Elbi navzgor do gradu Pillnitz. Grad in park je dal volilni knez Johann Georg IV. Saški zgraditi za svojo metreso Sybilo pl. Neitschütz. Po smrti obeh je grad prišel v roke Augusta Močnega. Ob bombardiranju Pillnitzerja v 2. vojni je ta krasni baročni kompleks ostal nepoškodovan. V letu 1946 so vanj prenesli ostanke slik iz Dresdenske galerije. Del je bil odprt za ogled, del je služil kot depo in je to še danes. Leta 1963 se je v grad preselil leta 1876 ustanovljen muzej za umetno obrt. V letu 1993 je celotni grajski kompleks prešel od mesta v last svobodne države Saške v upravo državnih gradov in parkov.

Ko smo se pripeljali do gradu, so se na gradu prižgale luči, na dvornih stopnicah, ki vodijo do samega nabrežja Elbe, so stali igralci, ki so imeli v rokah prižgane bakle. V noči so iz platoja zadoneli prvi takti krajšega koncerta baročne glasbe, ki so ga izvedli trobinci Glasbene akademije Dresdena. V izredno mrzlem večeru smo udeleženci dolgo vztrajali na krovu ladje, od koder smo poslušali ubrane zvoke. Naslednji dan so bile še tri strokovne ekskurzije v bližnje okolice.

Zborovanje je dobro uspelo, referati so bili glede na generalno temo aktualni, za tuje udeležence je bilo poskrbljeno kar se da dobro, biti gost na takem zborovanju je vedno prijetna dolžnost.

Marija Hernja-Masten

Dnevi nemega filma v Pordenoneju, Pordenone 8.-14. 10. 1994

Od 8. do 14. oktobra 1994 sva z Ivanom Nema-ničem ohiskala Dneve nemega filma v Pordenoneju v Italiji. Dnevi so bili to leto posvečeni "pozabljenemu smehu (forgotten laughter)" - neznanim in pozabljenim ameriškim komedijam, posnetih v dvajsetih letih. Te komedije so posnete na enem ali dveh kolutih. Na žalost so bili nekateri filmi le delno ohranjeni.

V pregledu so bili predstavljeni producenti: Mack Sennett z odličnim igralcem Billyjem Bevanom; Charles Bowers; Jack White s svojimi razpoznavnimi filmskimi prizori (debele ženske, sedeče na zadnjih sedežih avtomobila, ki s svojo težo dvignejo sprednji konec avtomobila, neizogibno policijsko preganjanje razbojnikov, reševanje iz nemogočih situacij, ponavadi visoko na stavbah itd.) in Lupino Lane. Slednji je bil angleški komik, ki je delal nekaj časa v Ameriki. V filmih, v katerih je nastopal, je bil dostikrat režiser, igralec in producent. Za večino njegovih filmov so domnevali, da so se izgubili. Ostali producenti so: Joe Rock; Christie Film Co.; Bull's Eye; Biograph; Universal; Klever Picture in tudi pri nas najbolj znan Hal Roach, rival Macka Sennetta. Med najbolj znanim producentskim delom Hala Roacha je produkcija filmov Oliverja Hardyja in Stana Laurela.

Zelo zanimiva je bila serija komedij o živalih, kjer so v glavnih vlogah nastopale živali.

Videli smo tudi serije komedij, ki so nastale na podlagi v tistem času zelo popularnih risank (Fontaine Fox), stripov - Buster Brown in njegov pes Tige, C.W. Kohlesa, Billyja DeBecka (Barney Google in Spark Plug) Georgesa McManusa (pri nas je znan njegov strip Tarana) in H.A. McGilla (The Hall Room Boys).

Zelo težko bi navajali naslove vseh komedij, ki sva jili videla. Na programu niso bile samo ameriške komedije, ampak tudi francoske (produkcija Pathé) iz začetka 20. stoletja. To so bile kratke komedije, dolge samo nekaj minut, toda narejene in posnete zelo profesionalno in dopadljivo. Smešile so človeške napake kot so neznanje, necivilizirano obnašanje, varanje, pretvarjanje itd.

Ameriške komedije so bile posnete v znani maniri slapsticka (komika, ki temelji na vizualni, telesni komiki - gegu, zelo hiter tempo in splošna zmešnjava), ki jo je uvedlo filmsko podjetje Keystone.

Drugi del programa so predstavljali indijski nemi filmi v obdobju od 1913-1933. Naslov predstavitve je bil Luči Azije - Indijski nemi film. Prikazano je bilo lepo število filmov, od katerih večina ni ohranjena v celoti. Od celotnega števila posnetih nemih filmov jih je v celoti ohranjeno le okrog deset. Filme hrani Nacionalni filmski arhiv Indije, ustanovljen v šestdesetih letih. Sedež ima v Pooni blizu Bombaya. Od prikazanih indijskih nemih filmov je požel največ odo-bravanja gledalcev film Shiraz, posnet leta 1928, ki govori o tem, na kakšen način je bil zgrajen Taj Mahal.

Videli smo tudi neme filme dveh ameriških režiserjev Monta Bella in Williama Wylerja. Prvi je bil eno najprijetnejših presenečenj programa. Njegova de-